

УДК 343.14
DOI <https://doi.org/10.32782/pyuv.v6.2024.26>

А. О. Наконечний
orcid.org/0009-0006-7168-6179

*аспірант кафедри кримінально-правових дисциплін
Інституту права Львівського державного університету внутрішніх справ*

КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА НЕЗАКОННОГО ВИКОРИСТАННЯ З МЕТОЮ ОТРИМАННЯ ПРИБУТКУ ГУМАНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ, БЛАГОДІЙНИХ ПОЖЕРТВ АБО БЕЗОПЛАТНОЇ ДОПОМОГИ

Постановка проблеми. Ще до початку повномасштабного вторгнення РФ на територію України траплялися випадки незаконного використання гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги, проте, оскільки в Кримінальному кодексі України (далі – КК) була відсутня відповідна стаття, то такі дії кваліфікувалися, зокрема за статтями 190, 191 КК. З початку війни незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги набуло значних масштабів, внаслідок чого КК було доповнено відповідною статтею. Незважаючи на те, що вчинення досліджуваного кримінального правопорушення досить розповсюджене, про що свідчать постійні публікації в засобах масової інформації, разом із тим наразі більшість судових рішень, ухвалених у цих провадженнях, є вирокami на підставі угод.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Значна кількість аспектів, які прямо чи опосередковано стосуються питань дослідження висвітленої тематики, були предметом наукового інтересу дослідників, серед яких В. А. Бабич, О. О. Дудоров, Д. В. Каменський, А. В. Коломійчук, О. В. Кузьменко, Р. О. Мовчан, Г. В. Муляр, О. М. Мусиченко, М. І. Хавронюк, В. М. Шевців та інші. Поза тим, зважаючи на новизну норми статті 201-2 КК, особливий науковий інтерес та практичне застосування, безперечно становить аналіз основних елементів незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги.

Метою статті є розкриття особливостей криміналістичної характеристики незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги.

Виклад основного матеріалу. Ефективне виявлення та розслідування кримінальних правопорушень робить актуальним дослідження питання щодо змісту та ролі криміналістичної характеристики кримінального правопорушення, зокрема, незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги.

М. Салтевський зазначає, що зустрічається три підходи до конструювання визначення криміналістичної характеристики. Прихильники першого підходу, формулюють поняття характеристики простим переліком ознак і властивостей злочину. Прихильники другого підходу визначення поняття криміналістична характеристика формулюють через підкреслення інформаційної значущості цих ознак і властивостей. А прихильники третього підходу переносять акцент на опис механізму злочинного діяння, типових відображуваних у відображуючих і об'єктів, взаємодіють у процесі вчинення злочину. З огляду на зазначені підходи, автор наводить своє визначення криміналістичній характеристиці, зазначаючи, що це інформаційна модель, що являє собою якісно-кількісну систему опису типових ознак конкретного виду (групи) злочинів [1, с. 418–419]. Слід зауважити, що П. Берназ виділяє також четвертий та п'ятий підходи, відповідно до яких криміналістична характеристика: це модель системи зведених відомостей про криміналістично значимі ознаки виду, групи або конкретного злочину; це абстрактне наукове поняття, науково самостійна понятійна категорія криміналістики відповідно [2, с. 33].

В. Журавель, В. Коновалова та В. Шепітько визначають криміналістичну характеристику як систему відомостей про криміналістично значущі ознаки злочинів цього виду, що відображає закономірні зв'язки між ними і слугує побудові та перевірці слідчих версій у розслідуванні злочинів [3, с. 11]. Такої ж позиції притримуються О. Подобний і В. Тіщенко, зазначаючи, що це система притаманних тому або іншому виду злочинів особливостей, які мають велике значення для розслідування й обумовлюють застосування криміналістичних методів, прийомів і засобів [4, с. 142].

Аналіз наведених визначень свідчить, що їм притаманні три ознаки криміналістичної характеристики: система відомостей про ознаки конкретного виду злочину, наявність закономірних зв'язків між ознаками злочину, важлива роль у розслідуванні злочинів.

Досліджуючи особливості криміналістичної характеристики, Є. Лук'янчиков наголошує, що вона містить у собі інформацію про злочин

у цілому і його складові елементи (об'єкт та об'єктивну сторону), але, на відміну від них, являє собою, по-перше, систему лише криміналістично значущих відомостей про ознаки злочину, а не будь-яких однакових для всіх видів злочинів, які в межах визначеного виду можуть сприяти його розкриттю. По-друге, відомості про ознаки елементів злочину описуються на якісно-кількісному рівні. Тобто встановлюються кореляційні закономірні взаємозв'язки – що (дії, знаряддя, сліди й ін.), із чим зв'язано, яким саме чином, що за чим слідує, що та за допомогою чого може бути встановлено тощо. Практичне значення таких характеристик полягає в тому, що при розслідуванні конкретного злочину зібрану про нього інформацію зіставляють із системою узагальнених відомостей про злочини цього виду, які розслідували раніше (інформаційною моделлю). За збігом криміналістично значущих ознак злочину стає можливим визначити, чим раніше характеризувалися поки що невідомі в цьому розслідуванні обставини. Звичайно, найбільший інтерес викликає те, хто вчинив злочин. На підставі узагальнених відомостей про те, хто та за яких обставин учиняв подібні злочини, з'являється об'єктивна можливість обмежити напрямок пошуку злочинця. Побудована за таких умов криміналістична характеристика стає дійовим інструментом у розслідуванні події злочину [5, с. 108; 6, с. 185].

Схожої думки притримується В. Артюхова, яка стверджує, що криміналістична характеристика злочину є важливим розділом криміналістичної методики та дієвим інструментом для розслідування кримінальних правопорушень. За її допомогою ознаки, що є криміналістично значимими для певного виду злочинів, узагальнюються у відповідній системі. На підставі останньої будуються типові слідчі версії, що використовуються під час планування досудового розслідування [7, с. 7].

На важливості криміналістичної характеристики злочину наголошує також П. Берназ, зазначаючи, що вона визначає ефективні тактичні прийоми та засоби, які необхідні для розкриття злочину. Автор зазначає, що структура криміналістичної характеристики злочину становить собою сукупність найбільш значимих для виявлення, розкриття та розслідування злочину інформації про особливості суспільно небезпечних діянь, які мають важливе значення для кримінального переслідування, осіб, які вчинили злочин, а також є ефективним засобом для висунення версій. Але структура криміналістичної характеристики злочину не є універсальною, її елементи можуть варіюватися в залежності від певної групи злочинів [8, с. 14]. В іншому своєму дослідженні науковець зазначає, що криміналіс-

тична характеристика злочину в слідчій діяльності використовується як інструмент для висунення слідчих версій та формування обставин, які підлягають встановленню [2, с. 31].

У наукових працях здебільшого увага приділяється криміналістичній характеристиці певного виду злочинів, яка найбільше відповідає потребам практичної діяльності, оскільки сприяє розробленню методик розслідування окремих видів кримінальних правопорушень. Водночас, дослідження понять «міжвидова криміналістична характеристика злочинів» та «індивідуальна характеристика злочинів» також має значний науковий та практичний інтерес для з'ясування питань, що мають значення для розслідування як усіх видів злочинів, так і конкретного, окремого злочину. Саме на підставі ознак останнього формується елементи криміналістичної характеристики певної групи злочинів [7, с. 6].

Вважаємо за доцільне погодитися з О. Кузьменко, яка зазначає, що у криміналістичній характеристиці опису підлягають лише ті ознаки, що мають саме криміналістичне значення та сприятимуть підвищенню ефективності досудового розслідування і судового розгляду кримінального правопорушення [9, с. 173].

Серед науковців відсутній єдиний погляд на кількість та назви елементів структури криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень. Наприклад, О. Дуфенюк стверджує, що роль криміналістичної характеристики окремими вченими ставиться під сумнів через надмірну абстрактність, однак формування загального уявлення про різні елементи кримінального правопорушення є вихідним пунктом досудового розслідування [10, с. 403].

П. Берназ визначає наступні елементи структури криміналістичної характеристики злочину: спосіб вчинення злочину; спосіб приховання злочину, маскуванню; типові матеріальні сліди злочину та вірогідні місця знаходження; характеристика особи злочинця; характеристика особи потерпілого; обстановка злочину (місце, час) [8, с. 14].

Натомість, інша група науковців до основних елементів криміналістичної характеристики відносять: спосіб злочину, місце та обстановку, час учинення злочину, знаряддя і засоби, предмет посягання, особу потерпілого, особу злочинця, типові сліди злочину [1, с. 419; 3, с. 11; 4, с. 142–143; 11, с. 9]. При цьому М. Салтевський наголошує, що структуру криміналістичної характеристики не можна ототожнювати з обставинами, що підлягають доказуванню за кримінальним провадженням [1, с. 419].

Відмінностями зазначених підходів є виокремлення як окремого елемента структури криміналістичної характеристики предмету кримі-

нального правопорушення (предмету посягання). Проте, при визначенні елементів структури криміналістичної характеристики саме досліджуваного кримінального правопорушення предмет посягання є найбільш важливим елементом і викликає на сьогодні значну кількість дискусій.

В. Шевців надав визначення криміналістичній характеристиці незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги, зазначивши, що її варто розглядати як систему, адже всі її структурні елементи знаходяться в тісних взаємозв'язках і є результатом упорядкованої діяльності з виокремлення законмірностей у механізмі вчинення конкретного виду (групи) кримінальних правопорушень. Науковець визначає криміналістичну характеристику незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги як систему наукових положень про узагальнені типові ознаки елементів механізму вчинення виокремленого різновиду кримінального правопорушення, що сприяють вирішенню працівниками органів досудового розслідування завдань кримінального провадження шляхом обрання оптимальної для кожного етапу ситуативно зумовленої програми розслідування [12, с. 30, 35].

До основних елементів криміналістичної характеристики незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги О. Кузьменко обґрунтовано відносить: предмет кримінального правопорушення (злочинного посягання); спосіб, час, типові сліди кримінального правопорушення та особу злочинця [9, с. 174]. В. Шевців додатково виділяє ще типові способи підготовки, вчинення та приховування кримінального правопорушення [12, с. 40]. Обидва науковці основним елементом визначають саме предмет кримінального правопорушення, з чим не можливо не погодитися.

Слід зазначити, що низка науковців визначає центральним елементом криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень спосіб вчинення кримінального правопорушення. Така позиція заслуговує на увагу, однак саме у цих кримінальних провадженнях найбільш важливу роль відіграє предмет кримінального правопорушення. У зв'язку з цим доцільно виокремити наступні основні елементи криміналістичної характеристики незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги: предмет кримінального правопорушення; спосіб вчинення кримінального правопорушення; типові сліди кримінального правопорушення; особу злочинця.

Наразі багато питань виникає щодо визначення предмета досліджуваного кримінального правопорушення (гуманітарна допомога, безоплатна допомога і благодійна жертва), адже досить частими є випадки, коли фізичні та юридичні особи передають кошти на придбання певних речей. І виникає питання, чи є ці придбані речі гуманітарною допомогою.

Крім того, трапляються випадки, коли товар ввозиться в країну під виглядом гуманітарної допомоги з метою уникнення сплати податків і зборів, наприклад автомобіль. На нашу думку, такі товари не можуть розглядатися як гуманітарна допомога. Якщо в першому випадку і виникають певні сумніви щодо набуття такими речами статусу гуманітарної допомоги, то в другому випадку вони точно нею не є.

Тобто досить важливим у цьому випадку є визначення ознак гуманітарної допомоги, безоплатної допомоги і благодійних пожертв.

Одні науковці слушно зауважують, що при застосуванні ст. 201-2 КК слід брати до уваги специфіку майна як предмета цього кримінального правопорушення. Адже предмети, що юридично не мають такого статусу, не можуть розглядатися як гуманітарна допомога, – навіть якщо вони, як і предмети гуманітарної допомоги, спрямовуються на здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони у зв'язку з військовою агресією РФ проти України, цивільного захисту населення та його повсякденних потреб [13, с. 23].

Частиною 1 ст. 201-2 КК передбачена кримінальна відповідальність за продаж товарів (предметів) гуманітарної допомоги або використання благодійних пожертв, безоплатної допомоги або укладання інших правочинів щодо розпорядження таким майном, з метою отримання прибутку, вчинені у значному розмірі. Кваліфікуючими ознаками ч. 2 цієї статті є вчинення зазначених дій повторно або за попередньою змовою групою осіб, або службовою особою з використанням службового становища, або у великому розмірі, й відповідно ч. 3 вчинені організованою групою або в особливо великому розмірі, або під час надзвичайного або воєнного стану [14]. Зазначена норма права є бланкетною, адже відсилає до законодавчих актів, які містять визначення таких понять як гуманітарна допомога, благодійні жертви, безоплатна допомога.

При цьому зі змісту норми права вбачаються способи вчинення досліджуваного кримінального правопорушення, які наводить М. Хавронюк: 1) продаж товарів (предметів) гуманітарної допомоги; 2) використання благодійних пожертв, безоплатної допомоги; 3) укладання інших правочинів щодо розпорядження таким майном (товарів (предметів) гуманітарної допомоги, бла-

годійних пожертв, безоплатної допомоги). Для усіх трьох форм кримінального правопорушення характерною є мета – отримання прибутку ... і ознака предмету – «у значному розмірі» [15]. Такої ж позиції притримуються й інші науковці.

Типові сліди незаконного використання з метою отримання прибутку, гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги також були предметом дослідження науковців, в тому числі й з огляду на визначення елементів криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності. О. Кузьменко виділяє наступні типові сліди цього правопорушення: документальні підтвердження надання особам відповідних об'єктів, укладені правочини та показання свідків [9, с. 175]. Натомість, В. Шевців поділяє типові сліди зазначеного кримінального правопорушення на матеріальні та ідеальні. При цьому, науковець зазначає, що матеріальні сліди представлені предметами вказаних кримінальних правопорушень (транспортними засобами, індивідуальними засобами захисту, лікарськими та медичними засобами, одягом, продуктами харчування і т. п.), документами (виписками з банківських рахунків, сертифікатами кінцевого споживача, деклараціями про перелік товарів, що визнаються гуманітарною допомогою, гарантійними листами кінцевого користувача товарів, договорами купівлі-продажу, статутними й установчими документами, дозвільними документами й т. д.), записами на сторінках у соціальних мережах, переписуваннями в месенджерах та електронній пошті, мобільними телефонами, комп'ютерами, ноутбуками, грошовими купюрами тощо. Ідеальними ж слідами є свідки та підозрювані особи. При цьому свідками можуть бути службові особи митниць, Збройних Сил України, інших військових формувань, правоохоронних органів, транспортних служб, органів місцевого самоврядування тощо; очевидці нецільового, з метою отримання прибутку, використання гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги; працівники банківських установ; працівники благодійних організацій; волонтери; близькі особи, знайомі та колеги правопорушника [12, с. 82–83].

Разом з тим, слід зауважити, що це кримінальне правопорушення належить до правопорушень у сфері господарської діяльності, які мають свої особливості, відмінні від сфери пошуку слідової інформації інших кримінальних правопорушень. Варто погодитися з С. Трачем, який зазначає, що електронне середовище, в якому здійснюється пошук фактичних даних кримінальних протиправних дій утворюється за сукупності носіїв інформації, програмно-технічних засобів, а місце безпосереднього вчинення –

використанням комп'ютерних технологій і місця настання шкідливих наслідків. Для виявлення необхідна прив'язка інформації до конкретних технічних засобів її збереження, передачі, приймання та обробки, тобто конкретизація місць можливого вчинення кримінального правопорушення. До таких місць віднесено: 1) комп'ютер; 2) комп'ютерні (інформаційні) мережі; 3) мережі електрозв'язку (телекомунікаційні мережі). До місць пошуку належать не всі зазначені, а тільки ті, що можна виокремити на підставі вже наявних даних (комп'ютерна система потерпілого; сервер провайдера потерпілого; комп'ютерна система правопорушника; сервери провайдерів та комп'ютерні системи сторонніх осіб, які використовував правопорушник (як без їх відомо, так з їх відомо); інші місця мережі, яка була задіяна правопорушниками); 4) окремі приміщення або їх комплекс, у яких розміщені автоматизовані системи з відповідним технічним комплексом забезпечення їхньої діяльності; 5) електронні носії інформації, які забезпечують її збереження; 6) державні контролюючі органи у галузі зв'язку; 7) оператори телекомунікацій, провайдери телекомунікацій; 8) виробники і постачальники обладнання, матеріалів і засобів у галузі зв'язку та інформатизації, обладнання теле- та радіомовлення; 9) підприємства, установи та організації, які використовують при здійсненні господарської чи підприємницької діяльності інформаційні або телекомунікаційні технології [16, с. 162].

Особу злочинця досліджує А. Коломійчук, який стверджує, що законодавець чітко не визначає коло суб'єктів даного кримінального правопорушення. На його думку, можливо притягнути до кримінальної відповідальності осіб, що не є суб'єктами отримання гуманітарної допомоги чи, наприклад, благодійної організації, але виходячи зі змісту даної статті, а також враховуючи її бланкетний характер, суб'єктами мали б бути: – донори гуманітарної допомоги; – отримувачі гуманітарної допомоги; – благодійні організації, інші благодійники та бенефіціари [17, с. 166]. У цілому з аналізу зазначеної статті можна зробити висновок, що суб'єкт цього кримінального правопорушення може бути як загальним, так і спеціальним. Разом із тим, серед науковців поширюється думка про необхідність зазначення в диспозиції ст. 201-2 КК кола суб'єктів, щоб унеможливити притягнення до кримінальної відповідальності осіб, що не є суб'єктами отримання гуманітарної допомоги [18, с. 174; 19, с. 217].

Висновки. Результати проведеного дослідження свідчать, що криміналістична характеристика незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги –

це система, яка складається з сукупності типових (інформаційних) ознак, які взаємодіють між собою мають вагоме значення для розслідування кримінального правопорушення. До основних елементів криміналістичної характеристики незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги належать: предмет цього кримінального правопорушення; спосіб вчинення кримінального правопорушення; типові сліди кримінального правопорушення; особа злочинця.

Література

1. Салтєвський М. В. Криміналістика (у сучасному викладі): підручник. Київ: Кондор, 2006. 588 с.
2. Берназ П. В. Поняття «криміналістична характеристика злочину». *Південноукраїнський правничий часопис*. 2017. № 2. С. 30–34.
3. Шепітько В. Ю., Журавель В. А., Конова В. О. та ін. Криміналістика: підручник / за ред. В. Ю. Шепітька. Харків: Право, 2019. Т. 2. 328 с.
4. Тіщенко В. В., Подобний О. О. Криміналістика: навчально-методичний посібник. Одеса: Видавництво «Юридика». 2022. 236 с.
5. Лук'янчиков Є. Д. Щодо поняття криміналістичної характеристики злочинів. *Історико-правовий часопис*. 2013. № 2. С. 107–113.
6. Лук'янчиков Є. Д., Лук'янчиков Б. Є., Петряев С. Ю. Криміналістична характеристика в структурі методики розслідування злочинів. *Криміналістика і судова експертиза*. 2021. Вип. 66. С. 178–190.
7. Артюхова В. В. Криміналістична характеристика злочину: стан наукової розробки. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2023. № 4. С. 3–8.
8. Берназ П. В. Структура криміналістичної характеристики злочину. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2017. № 3. С. 11–14.
9. Кузьменко О. В. Особливості криміналістичної характеристики незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги. *Ірпінський юридичний часопис: науковий журнал*. 2022. Вип. 2 (9). С. 171–178.
10. Благуа Р. І., Гарасимів О. І., Дуфенюк О. М. та ін. Криміналістика: підручник / за заг. ред. Є. В. Пряхіна. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2023. 820 с.
11. Волобуєв А. Ф., Одерій О. В., Степанюк Р. Л. та ін. Криміналістика: підручник / за заг. ред. А. Ф. Волобуєва, Р. Л. Степанюка, В. О. Малярової. Харків. 2018. 312 с.
12. Шевців В. М. Методика розслідування незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність. Харків, 2023. 231 с.
13. Дудоров О. О., Мовчан Р. О., Каменський Д. В. Кримінальна відповідальність за незаконне використання гуманітарної допомоги: проблеми кваліфікації та вдосконалення законодавства. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2023. № 1. С. 21–37.

14. Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

15. Хавронюк М. І. За незаконне використання гуманітарної допомоги – кримінальна відповідальність. URL: <https://pravo.org.ua/blogs/za-nezakonne-vykorystannya-gumanitarnoyi-dopomogy-kryminalna-vidpovidalnist/>.

16. Трач С. С. До окремих питань криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності. *Юридична наука*. 2020. № 2 (104). Т. 2. С. 157–166.

17. Коломійчук А. В. Проблеми правозастосування статті 201-2 Кримінального кодексу України. *Молодий вчений*. 2023. № 10 (122). С. 164–167.

18. Муляр Г. В., Бабич В. А. Особливості кримінальної відповідальності за розкрадання гуманітарної допомоги під час дії правового режиму воєнного стану в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія «Право». 2023. Вип. 77. Ч. 2. С. 171–174.

19. Мусиченко О. М. Кримінальна відповідальність за незаконне використання гуманітарної допомоги. *Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень: у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова*. Одеса: Видавництво «Юридика», 2023. Т. 2. С. 215–219.

Анотація

Наконечний А. О. Криміналістична характеристика незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги. – Стаття.

Стаття присвячена дослідженню особливостей криміналістичної характеристики незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги. Висвітлено різні підходи до конструювання визначення криміналістичної характеристики та наведено її ознаки.

Зазначено, що у криміналістичній характеристиці опису підлягають лише ті ознаки, що мають саме криміналістичне значення та сприятимуть підвищенню ефективності досудового розслідування і судового розгляду кримінального правопорушення. Наведено визначення криміналістичної характеристики незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги.

Розкрито структуру криміналістичної характеристики та наведено різні підходи до її визначення та наповнення. Виокремлено основні елементи криміналістичної характеристики незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги, до яких віднесено: предмет кримінального правопорушення; спосіб вчинення кримінального правопорушення; типові сліди кримінального правопорушення; особу злочинця.

Акцентовано увагу на предметі досліджуваного кримінального правопорушення (гуманітарна допомога, безоплатна допомога і благодійна жертва) як основного елементу криміналістичної характеристики зазначеного виду правопорушення, його особливостях.

Також висвітлені типові сліди незаконного використання з метою отримання прибутку, гуманітарної

допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги з огляду на те, що досліджуване кримінальне правопорушення відноситься до кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності. Обґрунтовано, що вони мають свої особливості, відмінні від сфери пошуку слідової інформації інших кримінальних правопорушень.

У статті досліджено питання щодо особи злочинця, якою може бути вчинено це кримінального правопорушення. З огляду на норму закону зроблено висновок про те, що ним може бути як загальний, так і спеціальний суб'єкт.

Ключові слова: криміналістична характеристика, елементи криміналістичної характеристики, гуманітарна допомога, безоплатна допомога, благодійна жертва.

Summary

Nakonechniy A. O. Criminalistics of the unlawful use of humanitarian aid, charitable donations or free assistance for profit. – Article.

The article is devoted to the study of the peculiarities of the criminalistic characteristics of the illegal use of humanitarian aid, charitable donations or free aid for profit. The author highlights various approaches to the construction of the definition of a criminalistic characteristic and provides its features. It is noted that only those features which are of forensic importance and will contribute to the efficiency of pre-trial investigation and trial of a criminal offence are subject to description in the criminalistic characteristic. The author provides

a definition of the criminalistic characteristic of the illegal use of humanitarian aid, charitable donations or free aid for profit.

The author reveals the structure of the forensic characteristic and presents various approaches to its definition and content. The author highlights the main elements of the forensic characterization of the illegal use of humanitarian aid, charitable donations or free assistance for profit, which include: the subject of a criminal offence; the method of committing a criminal offence; typical traces of a criminal offence; and the identity of the offender.

The author focuses on the subject matter of the criminal offence under study (humanitarian aid, free-of-charge assistance and charitable donation) as the main element of the forensic characterization of this type of offence and its features.

The article also highlights typical traces of illegal use for profit of humanitarian aid, charitable donations or free assistance, given that the criminal offence under study is a criminal offence in the field of economic activity. It is substantiated that they have their own peculiarities which differ from the sphere of searching for trace information of other criminal offenses.

The article examines the issue of the identity of the offender who may have committed this criminal offense. Given the provision of the law, the author makes a conclusion that it can be both a general and a special subject.

Key words: forensic characterization, elements of forensic characterization, humanitarian aid, free aid, charitable donation.